

Zapewnienie bezpieczeństwa systemu informatycznego jest dziś nie lada wyzwaniem. Między administratorami a napastnikami trwa ciągły wyścig zbrojeń. Agresorzy dysponują bardzo różnymi narzędziami i często postępują w sposób nieprzewidywalny. W efekcie każde zabezpieczenie usługi czy zasobu, mimo że początkowo wydaje się doskonale, prędzej czy później okazuje się podatne na ataki. Jedyną rzeczą, jaką może zrobić **administrator bezpieczeństwa systemu**, jest ciągle utrzymywanie stanu gotowości, a także odpowiednio wczesne wykrywanie prób ataku i sukcesywne ich neutralizowanie. Poza tym powinien cały czas się uczyć i aktualizować swoją wiedzę.

Ta książka to kolejne, zaktualizowane i uzupełnione wydanie znakomitego podręcznika przeznaczonego dla projektantów systemów i administratorów bezpieczeństwa. Poruszono w niej zagadnienia określania zagrożeń systemów komputerowych i sieci, oceny względnego ryzyka tych zagrożeń i opracowywania efektywnych kosztowo i przyjaznych dla użytkownika środków zaradczych. Wyjaśniono także najważniejsze zasady utrzymywania bezpieczeństwa systemu i wskazano, dlaczego ich przestrzeganie ma kluczowe znaczenie. Zaprezentowano również metody projektowe pozwalające na zaspokojenie wymagań bezpieczeństwa komputerowego, szeroko omówiono ważniejsze standardy w tej dziedzinie, a poszczególne kwestie zilustrowano za pomocą praktycznych przykładów.

Najciekawsze zagadnienia:

- Zasady bezpieczeństwa i ich wdrożenie
- Bezpieczeństwo oprogramowania i infrastruktury
- Elementy kryptografii
- Praca administratora bezpieczeństwa
- Zapewnienie bezpiecznej pracy sieci

Cyberobrona: bądź czujny i przygotuj się!

Spis treści

Przedmowa 9

Notacja 21

O autorach 23

Rozdział 1. Przegląd 25

- 1.1. Koncepcje bezpieczeństwa komputerowego 26
- 1.2. Zagrożenia, ataki i aktywa 35
- 1.3. Funkcjonalne wymagania bezpieczeństwa 42
- 1.4. Podstawowe zasady projektowania bezpieczeństwa 44
- 1.5. Powierzchnie ataków i drzewa ataków 49
- 1.6. Strategia bezpieczeństwa komputerowego 53
- 1.7. Standardy 56

- 1.8. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 57

CZĘŚĆ I. TECHNIKI I ZASADY BEZPIECZEŃSTWA KOMPUTEROWEGO

Rozdział 2. Narzędzia kryptograficzne 61

- 2.1. Osiąganie poufności za pomocą szyfrowania symetrycznego 62
- 2.2. Uwierzytelnianie komunikatów i funkcje haszowania 69
- 2.3. Szyfrowanie z kluczem publicznym 79
- 2.4. Podpisy cyfrowe i zarządzanie kluczami 85
- 2.5. Liczby losowe i pseudolosowe 90
- 2.6. Zastosowanie praktyczne: szyfrowanie przechowywanych danych 93
- 2.7. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 95

Rozdział 3. Uwierzytelnianie użytkownika 101

- 3.1. Zasady cyfrowego uwierzytelniania użytkownika 103
- 3.2. Uwierzytelnianie oparte na hasłach 109
- 3.3. Uwierzytelnianie oparte na żetonach 124
- 3.4. Uwierzytelnianie biometryczne 129
- 3.5. Zdalne uwierzytelnianie użytkownika 135
- 3.6. Zagadnienia bezpieczeństwa uwierzytelniania użytkownika 140
- 3.7. Zastosowanie praktyczne: tęczówkowy system biometryczny 142
- 3.8. Przykład konkretny: problemy bezpieczeństwa w systemach bankomatowych 144
- 3.9. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 147

Rozdział 4. Kontrolowanie dostępu 151

- 4.1. Zasady kontrolowania dostępu 154
- 4.2. Podmioty, obiekty i prawa dostępu 156
- 4.3. Uznaniowe kontrolowanie dostępu 158
- 4.4. Przykład: kontrolowanie dostępu w uniksowym systemie plików 165
- 4.5. Kontrolowanie dostępu według ról 169
- 4.6. Kontrolowanie dostępu według atrybutów 176
- 4.7. Tożsamość, poświadczenia i zarządzanie dostępem 183
- 4.8. Ramy zaufania 187
- 4.9. Przykład konkretny: kontrolowanie ról w systemie bankowym 192
- 4.10. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 195

Rozdział 5. Bezpieczeństwo baz i centrów danych 201

- 5.1. Zapotrzebowanie na bezpieczeństwo baz danych 202
- 5.2. Systemy zarządzania bazami danych 204
- 5.3. Relacyjne bazy danych 206
- 5.4. Ataki wstrzykiwania w sql 210
- 5.5. Kontrolowanie dostępu do bazy danych 217
- 5.6. Wnioskowanie 223
- 5.7. Szyfrowanie baz danych 226
- 5.8. Bezpieczeństwo centrum danych 231
- 5.9. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 237

Rozdział 6. Malware - szkodliwe oprogramowanie 243

- 6.1. Rodzaje szkodliwego oprogramowania 245
- 6.2. Zaawansowane trwałe zagrożenie 249
- 6.3. Rozsiewanie - zainfekowana treść - wirusy 250
- 6.4. Rozsiewanie - wykorzystanie wrażliwych punktów - robaki 257
- 6.5. Rozsiewanie - socjotechnika - spam pocztowy, konie trojańskie 269
- 6.6. Ładunek - psucie systemu 272
- 6.7. Ładunek - agent ataku - zombie, boty 275
- 6.8. Ładunek - kradzież informacji - keylogery, phishing, spyware 277
- 6.9. Ładunek - działania ukradkowe - boczne drzwi, rootkity 280
- 6.10. Przeciwdziałania 285
- 6.11. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 293

Rozdział 7. Ataki polegające na odmowie świadczenia usług 297

- 7.1. Odmowa usług jako rodzaj ataku 298
- 7.2. Ataki zatapiające 307
- 7.3. Rozproszone ataki blokowania usług 310
- 7.4. Ataki na przepływność oparte na aplikacjach 312
- 7.5. Ataki odbijające i ataki ze wzmocnieniem 315
- 7.6. Obrona przed odmową świadczenia usług 321
- 7.7. Reagowanie na atak typu odmowa świadczenia usług 325
- 7.8. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 327

Rozdział 8. Wykrywanie włamań 331

- 8.1. Intruzi 332
- 8.2. Wykrywanie włamań 336
- 8.3. Podejścia analityczne 341
- 8.4. Wykrywanie włamań oparte na goście 344
- 8.5. Wykrywanie włamań oparte na sieci 351
- 8.6. Rozproszone lub hybrydowe wykrywanie włamań 358
- 8.7. Format wymiany wykrywania włamań 361
- 8.8. Miodownice (honeypoty) 364
- 8.9. Przykład systemu: snort 367
- 8.10. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 371

Rozdział 9. Zapory sieciowe i systemy zapobiegania włamaniom 377

- 9.1. Zapotrzebowanie na zapory sieciowe 378
- 9.2. Charakterystyka zapór sieciowych i polityka dostępu 379
- 9.3. Rodzaje zapór sieciowych 381
- 9.4. Posadowienie zapór sieciowych 389
- 9.5. Umiejscowienie i konfiguracja zapór sieciowych 392
- 9.6. Systemy zapobiegania włamaniom 398
- 9.7. Przykład: ujednolicone środki opanowywania zagrożeń 404
- 9.8. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 409

CZĘŚĆ II. BEZPIECZEŃSTWO OPROGRAMOWANIA I SYSTEMÓW

Rozdział 10. Przepełnienie bufora 415

- 10.1. Przepełnienia stosu 417
- 10.2. Obrona przed przepełnieniami bufora 442
- 10.3. Inne formy ataków przepełniających 450
- 10.4. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 457

Rozdział 11. Bezpieczeństwo oprogramowania 461

- 11.1. Zagadnienia bezpieczeństwa oprogramowania 463
- 11.2. Obsługa wejścia programu 468
- 11.3. Pisanie bezpiecznego kodu 482
- 11.4. Współpraca z systemem operacyjnym i innymi programami 488
- 11.5. Obsługa wyjścia programu 504
- 11.6. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 507

Rozdział 12. Bezpieczeństwo systemów operacyjnych 511

- 12.1. Wprowadzenie do bezpieczeństwa systemów operacyjnych 514
- 12.2. Planowanie bezpieczeństwa systemu operacyjnego 514
- 12.3. Hartowanie systemów operacyjnych 515
- 12.4. Bezpieczeństwo aplikacji 521
- 12.5. Dbłość o bezpieczeństwo 522
- 12.6. Bezpieczeństwo w systemach Linux i UNIX 524
- 12.7. Bezpieczeństwo w systemie Windows 529
- 12.8. Bezpieczeństwo wirtualizacji 532
- 12.9. Podstawowe pojęcia, pytania sprawdzające i zadania 542

Rozdział 13. Bezpieczeństwo chmur i internetu rzeczy 545

- 13.1. Obliczenia w chmurze 546
- 13.2. Koncepcje bezpieczeństwa chmury 556
- 13.3. Podejścia do bezpieczeństwa chmury 561
- 13.4. Internet rzeczy (ir) 570
- 13.5. Bezpieczeństwo internetu rzeczy 576
- 13.6. Podstawowe pojęcia i pytania sprawdzające 587

Spis treści tomu 2. 589

Słowniczek 595

Akronimy 605

Literatura 607

Skorowidz 621